

*Дьоміна О. С.
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
кандидат юридичних наук, доцент (м. Київ)*

СОЦІАЛІЗУЧІ УМОВИ ТА ЦІННІСНІ ОСНОВИ ЛЕГІТИМНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Однією з ключових проблем, пов'язаних з українськими реаліями формування духовних засад політичного процесу, є питання взаємозв'язку довіри населення до влади та формування політичної духовності нації. Ця проблема полягає в тому, що дефіцит легітимності владних і адміністративних інституцій призводить до нігілістичного ставлення громадян до процесів їх формування, що є шляхом від демократії до авторитаризму. Проблема ця від часті є спадком радянської системи організації різних рівнів влади. “В радянський період, – пише А. Міщенко, – влада майже не застосовувала механізмів своєї легітимації. Головними з них були – самолегітимація влади (переконання лідерів в їх беззаперечному праві на здійснення політики), створення суспільства зі свідомістю “авторитарної особи”, демонстрація сили держави для утримання в покорі громадян і, таким чином, псевдолегітимації (штучної, показової легітимації) “партії влади” та “вождя”. В результаті – глибока криза влади, наростання делегітимаційних процесів, повна недовіра з боку населення” [1, с. 441].

Причини нелегітимності влади можуть бути різними – від незадоволення соціально-економічним становищем, рівністю, справедливістю у суспільстві до негативного сприйняття зусиль чинної влади щодо вирішення суспільних проблем та дотримання демократичних принципів. Основою делегітимації політичної влади є відсутність контролю правлячих суб'єктів за тими сферами, процесами та ситуаціями в суспільстві та за його межами (наприклад, конфлікти з іншими країнами), що масова свідомість схильна відносити до відповідальності правлячих сил.

Використання європейського досвіду становлення та розвитку громадянського суспільства в контексті легітимаційних процесів безперечно пожвавить та оптимізує як процес українського державотворення, так і євроінтеграційні процеси загалом. Тож в осмисленні взаємозв'язку духовних та легітимаційних компонентів політичного процесу не можна обмежуватись лише функціями владних суб'єктів. Особливої уваги заслуговують інститути громадянського суспільства, які окрім суспільно-стабілізуючого та державотворчого, мають і неабиякий легітимаційний потенціал.

Громадянське суспільство сьогодні повинно виступати провідником ідей гуманізму, людяності, соціальної зорієнтованості політики, цінності громадянства, методом формування позитивного впливу на суспільство. В умовах становлення демократичної держави інститути громадянського суспільства мали б стати запорукою

консолідації нації, недопущення конфліктності, налагодження діалогу. Більше того, інституції громадянського суспільства також мали б перебрати на себе ідеологічну роботу, виховання населення, сприяти формуванню політичної культури і моралі, політичної свідомості та духовності, соціалізації населення. Вплив інститутів громадянського суспільства на формування ідеології полягає в тому, що головним значенням їх діяльності є саме сприяння трансформації приватних інтересів окремих громадян, соціальних верств, зацікавлених груп у суспільний політичний інтерес.

На нашу думку, подолання негативних тенденцій владних відносин у сучасній Україні знаходиться саме в площині актуалізації громадського значення національних цінностей у формі національної ідеї, а головним завданням в здійсненні легітимної моделі влади в державі постає вироблення ідеології демократичної, соціально-правової держави, максимально наближеної до розуміння і розділення цієї ідеології, цих символів і знаків більшістю, що й сформує основи політичної нації.

Вміння відчувати себе необхідним елементом суспільно-політичної цінності дається лише завдяки постійній громадянській освітній і самоосвітній діяльності, що особливо актуалізує проблему політичного просвітництва у зв'язку з сучасними українськими реаліями феноменології політичного процесу. Політична освіта є важливою суспільною справою, від успішності якої залежить стабільність політичної системи, доцільність рішень, що ухвалюються, ефективність громадських програм і урядового керівництва.

Політично освічене суспільство з розвинутим почуттям громадянської гідності є головною умовою встановлення демократії, яка виражається не лише у альтернативних виборах, не тільки у справедливих законах та пропорційному представництві, але й у такому стані громадської свідомості, менталітету, коли люди пов'язують свій добробут з певними духовними, моральними, естетичними цінностями гуманізму.

Як слушно відмічає О.Бабкіна, політична наука та освіта дає теоретичне обґрунтування політичних процесів та інститутів, аналізує й оцінює стан політичного життя суспільства, сприяє утвердженню цінностей, ідеалів, норм цивілізованої політичної поведінки, громадянської і політичної культури соціальних суб'єктів.

Політологія виконує також функцію політичної соціалізації, формування культури спілкування між громадськими, політичними організаціями, етносами, особами і державами, між країнами, поваги до прав людини та законів держави. Вивчення політичної науки повинно сприяти подоланню стереотипних уявлень про те, що політика – це переважно боротьба, протистояння, конфронтація. Адже політика – це також засіб інтегрування соціальних суб'єктів, досягнення громадського миру, соціальної та міжетнічної злагоди, консенсусу. Таке розуміння політики завжди було притаманне прогресивній політичній думці в Україні [2].

Вітчизняна практика засвідчує, що важливим чинником формування особистості в сучасних умовах виступає політична освіта. Цей різновид соціального

впливу на поведінку дає сучасній людині необхідну інформацію про політичне життя та пов'язані з ним її власні інтереси.

Крім того, політична освіта визначально впливає на політичну соціалізацію особистості, що являє собою сукупність компонентів становлення політичної свідомості та політичних ролей на основі засвоєння суспільно-політичного досвіду, традицій і норм політичного життя, накопичених поколіннями; перетворення знань про суспільство, політику на політичні переконання і здобутки, необхідні навички суспільно-політичної діяльності, а також набуття предметного змісту політичних знань і переконань.

Так чи інакше, людина у процесі своєї соціалізації виробляє комплекс бачень, що утверджують її у власній життєвій позиції. Політичні цінності покликані інтегрувати здобутий і сформований у процесі політичної соціалізації політичний світогляд і саме цей світогляд ціннісно визначає місце окремої людини і цілих спільнот у системі політики. [3, с. 215].

Система соціалізації, яка спирається на політичну освіту, здатна створити умови для того, щоб індивід посів належне місце у сфері політики з урахуванням притаманних йому здібностей і схильностей; гарантувати основні права і свободи особи; максимізувати шанси і використати інноваційний потенціал тих людей, які є найбільш здібними й водночас свідомо орієнтованими на служіння суспільству; забезпечити якість публічної інформації про суспільні проблеми, передумови та обставини політичних рішень, що ухвалюються, а також про соціальні наслідки здійснюваних дій [4, с. 508-509, 618-619].

Отже, процес духовного державотворення України – це перехід до домінування громадянських, політичних та духовних цінностей, інтересів людини і суспільства, принципів моральної, відкритої та відповідальної політики, високого професіоналізму і відданості, що можна назвати служінням народу і Батьківщині. Духовне відродження, вважає О. Радченко, як державна ідеологія, як національна ідея на практиці має означати послідовну, виважену й відкритую політику, чесні, стабільні і прозорі правила в бізнесі, повну свободу слова і гарантований судовий захист конституційних прав людини і громадянина, соціальну справедливість і захищеність особи, всі необхідні умови для саморозвитку та самореалізації людини [5, с. 52].

В умовах формування демократичної, соціальної, правової держави недооцінка потенціалу політичної науки і освіти призводить до небажаних наслідків у суспільному житті, в подоланні існуючого протиріччя між сучасним рівнем розвитку політичної науки і реальними потребами і процесами розбудови української держави, формування політичної і громадянської культури населення, підготовки професійних політиків.

Формування демократичної політичної свідомості громадян, набуття ними досвіду та навичок активної політичної поведінки, подолання існуючої фрагментарності історичної пам'яті, делегітимації, і становлення на цій основі

громадянської політичної культури набуває першочергового значення на шляху політичного розвитку України. Ці завдання мають вирішуватись конкретними шляхами загальної політичної соціалізації, політичного виховання і політичної освіти громадян.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Мищенко А. Б.* Вплив довіри на легітимацію влади в сучасній Україні / А. Б. Мищенко // Гілея (науковий вісник) : збірник наукових праць. – К. : ВІР УАН, 2010. – Випуск 30. – С. 440-447.
2. *Бабкіна О. В.* Політико-правова культура демократичного типу: проблеми формування / О. В. Бабкіна // Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. – 2011. – Випуск 5. – С. 5-10.
3. Суспільні цінності населення України в теоретичних і практичних вимірах / авт. колектив : М. І. Михальченко (керівник) та ін. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. – 336 с.
4. Політологічний енциклопедичний словник / [ред. – упоряд. В. П. Горбатенко ; ред. : Ю. С. Шемшученко, В. Д. Бабакін]. – 2-е вид. : доп. і перероб. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.
5. *Радченко О.* Україна в пошуках аксіологічного підґрунтя національної ідеї / Олександр Радченко // Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. – Випуск 3 (35). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2008. – С. 48-54.

*Меньшеніна А. Є.
студентка
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)*

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО БРЕНДИНГУ

Все частіше політична наука набуває міждисциплінарного значення. Вже не викликає сумнівів та не потребує доведення її зв'язок з соціологією, філософією, історією чи економікою. Разом з тим маркетинг є відносно новим надбанням для політології, але його роль для політичної теорії та практики є неоціненною.

Новим напрямом зв'язку між політологією та маркетингом є брендинг – створення бренд-політики країни. Питання створення не просто позитивного іміджу держави, а бренду як стійко закріпленого, сприятливого уявлення про країну, є надзвичайно актуальним для сучасної політичної науки. Адже чітко та стабільно сформований образ держави на світовій арені дозволяє їй займати лідируючі позиції в рейтингах успішності країн, залучати міжнародні інвестиції, будуючи сильну економіку і тим самим підвищуючи життєвий рівень громадян.